

Program för inkludering och social sammanhållning 2018-2027

Inledning

Detta program uttrycker den politiska inriktningen på området inkludering och social sammanhållning. Genom ekonomisk och social utveckling i områden med socioekonomiska utmaningar ska segregation motverkas och minska och jämlikhet i livsvillkor främjas.

Betydelsen av social sammanhållning har fått allt större uppmärksamhet i takt med en utveckling mot ökade klyftor i samhället, svårigheter för många nyanlända att få ett arbete och etablera sig i det svenska samhället och en ökad segregation.

Det är idag väl känt att det finns påtagliga sociala skillnader i hälsa beroende på socioekonomisk situation som utbildning, yrke, inkomst och sysselsättning. Skillnader i livsvillkor och ojämlikhet i hälsa följer en gradient som innebär att människors hälsa i allmänhet är sämre ju lägre socioekonomisk position de har. Ohälsan är nästan genomgående större bland personer med förgymnasial utbildning jämfört med personer med eftergymnasial utbildning. Skillnaderna är tydliga även på kommunnivå, där befolkningssammansättningen skiljer sig utifrån socioekonomi mellan Motalas olika områden och bidrar till en uppdelad och segregerad stad. Segregationen påverkar den sociala sammanhållningen. Om skillnaderna i levnadsvillkor i kommunen blir för stora finns det en risk att sammanhållningen försvagas. Social sammanhållning handlar om att människor känner att de ingår i en gemenskap och känner tillit till varandra och förtroende för samhällets institutioner. Utanförskapet som riskerar att växa fram i delar av den segregerade kommunen är förödande för den enskilde, riskerar skapa social oro och är kostsamt för samhället.

Socioekonomisk status varierar i gruppen av människor födda i Sverige precis som bland utrikes födda. Enbart födelseland förklarar inte skillnader i hälsa - livsvillkoren är mer avgörande än var i världen man är född! Faktorer som rör bakgrund och kopplade till etnicitet är emellertid viktiga, eftersom utrikes födda ofta befinner sig i en mer utsatt social situation. Arbetslösheten bland utrikes födda är till exempel betydligt högre än den bland födda i Sverige. Trångboddhet är ett annat problem liksom psykisk ohälsa hos människor med flyktningbakgrund. Likaså är det procentuellt många fler barn med utländsk bakgrund som växer upp i hushåll med låg inkomst eller försörjningsstöd, i jämförelse med barn utan utländsk bakgrund.

Programmets status och syfte

Arbetet för inkludering och social sammanhållning måste ske sektorsövergripande då det berör alla delar av samhället - kommunen och andra myndigheter, näringsliv och ideella organisationer, samfund och enskilda. Den samverkan som redan förekommer inom flera områden kan förstärkas och fördjupas, samtidigt med en samordning på kommunövergripande nivå.

I samarbetet krävs gemensamma utgångspunkter och kunskap kring komplexa samband och bakomliggande orsaker till ojämlikhet i hälsa, utanförskap och segregation. Det krävs också en samsyn kring vilka aktörer och vilka åtgärder som kan åstadkomma en positiv förändring.

Detta program utgör en vägledning i ett långsiktigt och sektorsövergripande arbete genom att tydliggöra mål, inriktning och former för en bred samverkan på området. Programmet ska, utifrån ett kommunperspektiv, knyta samman pågående och planerade insatser till en helhet.

Vision för Motalas utveckling

Visionen för framtidens Motala beskriver ett önskat framtida tillstånd, en målbild av hur vi vill att Motala ska utvecklas. Arbetet för inkludering och social sammanhållning ska ske i samklang med kommunens vision.

Programmets mål

Att tala och förstå språket, samt att försörja sig själv är de enskilt viktigaste faktorerna för att bli delaktig i samhället. Trygghet och jämställdhet är dessutom värden som är centrala för social sammanhållning. *Alla* åtgärder för inkludering och social sammanhållning ska därför motiveras utifrån ett eller flera av dessa mål:

- Ett gemensamt språk
- Egen försörjning
- Delaktighet i samhället
- Trygghet och säkerhet
- Jämställdhet

Fem fokusområden

Programmets fem fokusområden överensstämmer med identifierade utvecklingsområden för regeringens reformprogram 2017-2025. Inom dessa områden verkar även en mängd aktörer i samhället, vilket synliggör betydelsen av bred samverkan.

Etablering på arbetsmarknaden

Den viktigaste faktorn för att minska segregation och klyftor är att människor har ett jobb att gå till och egen försörjning. Sysselsättningen i områden med sociala utmaningar ligger långt lägre än riket i stort och utomeuropeiskt födda kvinnor är en särskilt svag grupp på arbetsmarknaden. Samtidigt ser vi att en stor andel unga vuxna står utanför både arbete och studier.

Inom detta utvecklingsområde behöver stort fokus läggas på vägledning och kompetenshöjande insatser som förbättrar den enskildes möjligheter på arbetsmarknaden och tillgodoser arbetsmarknadens behov av arbetskraft.

Ett nära samarbete med lokala arbetsgivare är prioriterat på detta område.

Skola

I landets 38 socialt mest utsatta områden var andelen som inte klarade behörighetskravet till ett nationellt program på gymnasiet 28,6 procent år 2014, vilket är dubbelt så många som i riket totalt. Så många som tre fjärdedelar av de elever som inte klarar behörighetskravet i de 38 socialt mest utsatta områdena är födda i Sverige.

Arbetet på detta område bör inkludera allt från förskola till vuxenutbildning.

Bostad och samhällsservice

Vi har en bostadssegregation där hyresrätter dominerar kraftigt i socialt utsatta områden, medan villa och radhus är den vanligaste boendeformen i landet i stort. På så sätt byggs segregationen in i bostadsområden - genom att personer med goda inkomster samlas i vissa områden och de med låga inkomster i andra. En situation med bostadsbrist förstärker utsattheten och leder till trångboddhet, svarthandel med hyreskontrakt och barn som inte får studero.

Ett segregerat boende förstärker rådande normer i olika delar av lokalsamhället, i invandrartäta områden innebär det också sämre möjligheter att lära sig det svenska språket och att klara sig i vardagen.

Brottslighet

Otryggheten påverkar livskvaliteten. I många socioekonomiskt utsatta områden är brottslighet och ordningsstörningar större än i andra delar av samhället. I dessa områden är också förtroendet för polisens arbete mindre. Detta har uppmärksammats i det brottsförebyggande arbetet men behöver få ett större fokus i fortsättningen.

På detta område behöver stort fokus läggas på föräldrar som samhällets viktigaste brottsförebyggande resurs. Många föräldrar behöver stöd i sin fostrande roll och kunskap och hjälp för att ge sina barn en god uppväxt. Formerna och omfattningen av tillgången till föräldrautbildning och föräldrastöd behöver därför ägnas särskild uppmärksamhet och utvecklas.

Demokrati och civilsamhälle

Det civila samhällets organisationer spelar en viktig roll i demokratin. De ideella organisationerna bidrar till att binda människor samman och till att skapa meningsfulla aktiviteter. I socialt utsatta områden är de särskilt viktiga då de kan kompensera för frånvaron av andra slags resurser. Vi ser dock en utveckling där många föreningar sett en långsiktig minskning av antalet medlemmar, samtidigt som medlemskapet är betydligt lägre bland personer som är uppväxta utanför Sverige jämfört med personer som växt upp i Sverige. Inom detta utvecklingsområde behöver stödet till de ideella organisationerna utvecklas och förstärkas.

Mötesplatser har stor betydelse för social sammanhållning och kan i en segregerad stad leda till att boende och besökare lär känna fler delar av staden bättre. Möten mellan människor med olika bakgrund ska bevaras och främjas.

För att möta det stora behov som många nyanlända i Sverige ger uttryck för behöver informationen om det svenska samhället, rättigheter och skyldigheter, utökas och fördjupas. Vägledning och hjälp i kontakten med samhället behöver vara lättillgänglig och utformas enligt principen hjälp till självhjälp.

Detta utvecklingsområde omfattar också frågor gällande hedersrelaterat våld och förtryck. Ett systematiskt arbete för att förebygga, upptäcka och åtgärda behöver säkerställas.

Inriktning

Ledord för arbetet enligt programmet är kunskap, sektorsövergripande samverkan och samordning. Ett annat ledord är delaktighet. Det är viktigt att på olika sätt ta tillvara den kunskap och erfarenhet som finns hos kommunens invånare och involvera dem i arbetet.

Insatserna ska vara målinriktade, långsiktiga och socialt, ekologiskt och ekonomiskt hållbara samt ha ett livscykelperspektiv. Arbetet ska präglas av en helhetssyn, vilket betyder att individers totala livsvillkor ska beaktas. Tidiga insatser i livet ökar möjligheten till goda livsvillkor i vuxen ålder.

Organisation

Arbetet för inkludering och social sammanhållning sker under kommunstyrelsens ansvar med processledning inom kommunledningsförvaltningen.

Ett internt och tvärsektoriellt forum bildas utifrån programmets fem utvecklingsområden med representation från samtliga förvaltningar. En nära och formaliserad samverkan med andra myndigheter på lokal och regional nivå, det lokala näringslivet, ideella organisationer och samfund eftersträvas. En formaliserad samverkan kan med fördel läggas fast i överenskommelser eller handslag.

Arbetet behöver en stark politisk förankring i kommunstyrelsen men också i övriga berörda nämnder. Frekvent information med dialog inför nödvändiga ställningstaganden och beslut samt kontinuerlig återkoppling och uppföljning är därför viktigt genom hela processen. En politisk arbetsgrupp med representation från berörda nämnder utses av kommunstyrelsen.